

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Драгомирецької Ольги Олександрівни
«Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у
технічних університетах», поданої на здобуття наукового ступеня доктора
філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальною проблемою професійної освіти сьогодні є підвищення рівня підготовки іноземних студентів, їх мотивування до навчання в закладах вищої технічної освіти України, оскільки такий підхід дозволяє втілити основну стратегію розвитку університетів, а саме надання високоякісних освітніх послуг громадянам як України, так й інших держав.

Важливою передумовою забезпечення конкурентоздатності випускників технічних університетів на ринку праці є оволодіння ними комунікативною компетентністю, оскільки це допомагає співпрацювати в поліетнічній, багатомовній команді, реалізуючи складні проєкти.

Зазначимо, що дисертацію виконано у контексті науково-дослідної роботи кафедри загальної педагогіки та спеціальної освіти «Теоретико-методичні засади формування професійної ідентичності майбутніх фахівців дошкільної, початкової та спеціальної освіти».

Характеризуючи наукову новизну, варто акцентувати на тому, що О. О. Драгомирецькою вперше теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування комунікативної компетентності студентів-іноземців, а саме: забезпечення спеціальної адаптації студентів-іноземців до особливостей освітнього процесу та соціального життя, що відображаються в комунікації; залучення здобувачів вищої освіти до використання сучасних технологій вебтелебачення з метою динамічного формування компонентів комунікативної компетентності; створення творчого освітнього середовища з впровадженням ігрової інтерактивної діяльності професійного спрямування задля активізації пізнавальних мотивів з оволодіння комунікативною компетентністю, актуалізації мовних знань, мовленнєвих умінь, а також професійно значущих знань; окрім того

розроблено модель формування цієї компетентності. Авторкою влучно розкрито й сутність ключового поняття дослідження ««комунікативна компетентність студентів-іноземців у технічних університетах» саме як здатність до мовленнєвої діяльності на основі мовних та фахових знань, інтересу та пізнавальних цінностей, що дозволяє майбутнім бакалаврам спілкуватися у професійному середовищі, взаємодіяти з іншими фахівцями, ураховуючи культуру співрозмовників, аналізувати, синтезувати та опрацьовувати інформацію, презентувати її у вигляді власного готового продукту за спеціальністю у письмовій або усній формі. Логічно послідовно висвітлено також його структуру, що представлена ціннісно-мотиваційним, міжкультурним, когнітивно-процесуальним, самооціночним компонентами.

Варто зазначити, що наукові положення та висновки є обґрунтованими, їхня достовірність не викликає сумнівів. До того ж узгоджено всі складові поняттєво-термінологічного апарату дисертації; чітко сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження. Наголосимо, що, судячи з отриманих результатів, всі завдання виконано в повному обсязі, мету дослідження досягнуто.

Структура дисертації відзначається збалансованістю її розділів та підрозділів, що віддзеркалює єдність теоретичного й емпіричного етапів експериментальної роботи.

У першому розділі розкрито наукові підходи до висвітлення змісту та структури комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах.

У другому розділі авторка на основі ґрунтовного аналізу наукових праць окреслює перелік педагогічних умов формування зазначеної компетентності та визначає на основі оцінки їхньої ефективності з боку експертів саме ті умови, що мають змогу оптимально впливати на процес оволодіння іноземними студентами вказаною компетентністю.

Позитивно оцінюємо й розроблену модель формування комунікативної компетентності, до якої О. О. Драгомирецька правомірно відносить необхідні

й достатні блоки, як-от цілетворчий, методологічно-орієнтаційний, компонентно-структурний, функціонально-організаційний, діагностувальний, результативний. Слушним є й визначення тих теоретичних підходів та принципів, на базі яких розгортається формування зазначеної компетентності, а саме культурологічний, компетентнісний, технологічний. До принципів здобувачка доцільно відносить такі з них, наприклад, багатокультурності, партнерської взаємодії, імплікативності, диференційованості, когерентності. Визначені наукові підходи та принципи дозволили запропонувати етапи формування комунікативної компетентності: адаптаційний, аналітично-продуктивний, інтерактивно-творчий.

У третьому розділі репрезентовано результати експериментального дослідження; наприклад, чітко визначено критерії оцінювання компонентів комунікативної компетентності іноземних студентів: особистісний, кроскультурний, знанієво-процесуальний, рефлексивний, схарактеризовано рівні її сформованості (високий, середній, початковий).

Слід зупинитися на тому, що результати емпіричного дослідження є переконливими, оскільки були використані різноманітні методи, які дозволили системно розкрити рівень володіння комунікативною компетентністю.

Достовірність набутих емпіричних результатів була доведена з використанням методів математичної статистики, насамперед був розрахований критерій Пірсона χ^2 .

Науково цінним є також те, що авторка розробила навчальні посібники, котрі сприяють послідовному оволодінню комунікативною компетентністю студентів закладів вищої технічної освіти, зокрема закладів архітектури та будівництва.

Слід наголосити, що дослідницею було розроблено й впроваджено систему диференційованих методів навчання, наприклад, самостійна робота, навчально-дослідницька діяльність, розробка програми та підготовка власних влогів, коментування відео контенту з YouTube каналів, проведення

професійно спрямованих ігор, квестів; участь у студентському самоврядуванні, діяльності розмовних клубів, що дозволяє забезпечити оптимальний характер асиміляції іноземними студентами компонентів комунікативної компетентності. Упровадження педагогічних умов та відповідного кожній з них організаційно-методичного інструментарію спричинило позитивну динаміку щодо рівнів сформованості комунікативної компетентності в іноземних студентів.

Отож, науковий теоретичний та емпіричний матеріал є вичерпно аргументованим, він відзначається переконливістю й закладає основи для наступного напряму досліджень, а саме в площині формування професіоналізму іноземних студентів у закладах вищої освіти України.

Повнота викладу висновків та рекомендацій дисертації не викликає зауважень: опубліковано 18 робіт (з них 4 – у співавторстві), з яких 5 – статті в наукових фахових виданнях України, 1 – стаття у науковому виданні, що індексується в наукометричній базі даних Web of Science, 2 – навчальні посібники, 10 – наукові роботи, котрі засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Зміст дисертації, публікацій відповідає спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

Практичне значення дослідження полягає у впровадженні визначених та експериментально перевірених педагогічних умов формування комунікативної компетентності іноземних студентів, відповідного навчально-методичного забезпечення, що репрезентоване в наукових працях авторки.

Матеріали дисертації можуть бути використані у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців технічного профілю, а саме для оновлення змісту навчальних дисциплін «Англійська мова професійного спрямування», «Ділова українська мова» тощо.

Водночас поряд із позитивною характеристикою роботи вбачаємо необхідність висловити окремі рекомендації й побажання в ракурсі наукової дискусії:

1. Висвітлюючи питання про підбір організаційно-методичного інструментарію для здійснення експериментальної роботи, було б доречно ретельніше розкрити вимоги до впровадження ігрової педагогіки з метою формування комунікативної компетентності іноземних студентів.

2. Вважаємо доцільним на сторінках дисертації представити більш докладно ті вимоги до володіння українською та іноземною мовами, які закладені в зміст загальних компетентностей саме для фахівців, які опановують технічні спеціальності.

3. Нажаль, робота не позбавлена поодиноких орфографічних та пунктуаційних огріхів, зокрема, на с. 12, 16, 38, 160, 224 тексту дисертації.

Утім, висловлені зауваження і побажання не знижують теоретичної та практичної значущості дисертації О. О. Драгомирецької. У дисертаційній роботі отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують наукову задачу формування комунікативної компетентності іноземних студентів у закладах вищої технічної освіти.

Порушень академічної доброчесності у дисертації О.О. Драгомирецької не виявлено.

Висновки. Дисертаційна робота на тему «Формування комунікативної компетентності студентів-іноземців у технічних університетах» є завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконано здобувачем самостійно за актуальною темою з використанням методів, що відповідають меті дослідження, має науково-теоретичну та практичну значущість, відповідає спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки, вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), її оформлення – вимогам наказу

МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12.07.2019 р.), а її авторка – Драгомирецька Ольга Олександрівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри дошкільної та початкової освіти
Ізмаїльського державного
гуманітарного університету

Тетяна ЛЕСІНА

Підпис доктора педагогічних наук, професора кафедри дошкільної та початкової освіти Ізмаїльського державного гуманітарного університету Лесіної Т.М. засвідчую:

Начальник відділу кадрів

Г.М. Омельченко